



Regjeringens havbrukspolitikk

Taler
Helga Pedersen

Dato
24 januar 2006

Sted
Hell

Omstendigheter
Laksedagene

- 1 Regjeringen har store ambisjoner for landet vårt på mange områder. En
målsetting er at Norge skal bli en av de ledende, innovative, dynamiske og
kunnskapsbaserte økonomier i hele verden innenfor de områder hvor vi har
fortrinn. Og ett av de fem satsingsområdene regjeringa har pekt ut på grunn av
5 den kompetansen og de fortrinnene vi besitter, er nettopp marin sektor.

- Historien om havbruksnæringa i Norge er som et eventyr, en fortelling om å
lykkes ved å satse der man har naturgitte fortrinn. Og havbruksnæringa har
fortsatt et stort potensial for økt utvikling og verdiskaping. Havbruksnæringa er
10 fremtidens næring. Eksporttallene for 2005 forteller om 31, 7 milliarder kroner i
total sjømateksport, og av disse milliardene har havbrukssektoren bidratt med
47 %. Havbruksnæringen utgjør en stadig større del av sjømateksporten, og vil
forbigå tradisjonell villfanget fisk om få år. Fjorårets økning i eksportverdien
kom til tross for alle de markedsmessige utfordringene næringen har opplevd,
15 spesielt i forhold til hovedmarkedet - EU. Jeg er imponert over denne
utviklingen, og stolt over å være statsråd for denne næringa.

- Laksen har fått mye oppmerksomhet de siste ukene. Det viser for det første hvor
viktig næringa er for norsk økonomi og sysselsetting langs kysten. For det andre
20 viser det andre viser det hvor de største utfordringene for laksenæringa ligger,
nemlig i å sikre markedsadgang.

- Vi har nylig fått vite at utfallet av den såkalte "sunset-review"-saken om eksport
av norsk laks i USA ble at vi fortsatt vil bli møtt med anti-dumpingtiltak i 5 nye
25 år. Så ble det heller ikke ved denne anledningen noen "solnedgang". Det er
selvfølgelig svært skuffende. Det amerikanske regelverket er utformet på en måte
som innebærer at det skal svært mye til for å vinne frem i en slik sak. Her var det

30 snakk om at amerikanske myndigheter krever at næringen må "bevise" at de ikke vil dumpe i fremtiden.

Næringen og myndighetene har brukt store ressurser på denne saken. Det illustrerer at det er mange stengsler og hindre i internasjonal handel og at det er behov for en revisjon og modernisering at det internasjonale avtaleverket for
35 handelspolitiske mottiltak. Derfor har Norge vært aktive og har utformet en rekke endringsforslag til anti-dumpingregelverket i WTO forhandlingene.

WTO er det viktigste handelspolitiske verktøy for å sikre fiskeri- og havbruksnæringen bedre global markedsadgang og mer forutsigbare
40 rammebetingelser. I lys av barrierene som norsk laks og ørret møter i sine største markeder, blir dette arbeidet enda viktigere.

WTOs sjette ministerkonferanse ble avholdt i Hong Kong i desember i fjor. Det var stilt høye forventninger til utfallet av ministerkonferansen. Det var samtidig
45 klart at det ikke var grunnlag for å komme til enighet om konkrete tallstørrelser, f.eks. når det gjelder tollnedtrapping og andre viktige retningslinjer og detaljer som det forhandles om. Selv om mange krevende spørsmål gjenstår, gir erklæringen et godt utgangspunkt for arbeidet med å slutføre forhandlingene i 2006.

50 Vår fremste ambisjon i forhandlingene om markedsadgang for industrivarer og fisk er å sikre at våre offensive interesser innenfor handelen med sjømat ivaretas. Tollsatsene i handelen med sjømat er fortsatt høyere enn for andre industrivarer. Den norske målsettingen er at forhandlingene skal bidra til
55 betydelige tollkutt for dagens tollsatser. I Hong Kong ble vi enige om en såkalt sveitsisk formel for tollkutt - dvs. en metode for å kutte mer i høyere enn i lavere tollsatser. Videre er det bestemt at ambisjonsnivået for markedsadgang for landbruk og industrivarer skal være "sammenlignbart høyt".

60 Der WTO ikke gir tilfredsstillende løsninger for markedsadgang, arbeider regjeringen med inngåelse av frihandelsavtaler gjennom EFTA. I Hong Kong i desember fikk jeg gleden av å underskrive frihandelsavtalen mellom EFTA og Korea. Avtalen vil tre i kraft 1. juli i år. Korea er verdens 10. største importør av sjømat og vi oppnådde bedre vilkår for laks enn det Chile oppnådde i sin
65 frihandelsavtale med Korea. Vi har også slutført frihandelsavtalen med Sør-Afrika og flere av Sør-Afrikas naboland. Denne avtalen skal også, etter planen,

tre i kraft den 1. juli i år. For tiden forhandler EFTA med Thailand om en frihandelsavtale. Dette er et nytt og spennende marked for havbruksnæringen.

70

Vi ser at ensidig satsing på nærmarkedene ikke er tilstrekkelig. Vi må derfor bygge opp nye markeder for norsk fisk, utover EU, andre tradisjonelle markeder og Russland. Dette er en viktig del av regjeringens havbruks- og handelspolitikk. Regjeringen ønsker derfor også i forhandle om en frihandelsavtale med

75 Russland.. Når nye EFTA-avtaler skal forhandles, prioriterer Norge store asiatiske markeder som India, Kina og Japan. Disse folkerike og etter hvert svært så kjøpesterke markedene har et betydelig potensial for avsetning av norsk kvalitetssjømat.

80 Når jeg er inne på de internasjonale konkurranse- og markedsvilkårene, er det naturlig å dvele ved EUs laksesak mot norsk laks. Denne saken har vært krevende og utfordrende for alle ledd i næringen. Det er ikke første gang og sannsynligvis ikke siste gang næringen opplever en anti-dumpingundersøkelse med alt hva dette innebærer. EU har nå i over 15 år forsøkt å begrense importen
85 av norsk laks ved bruk av forskjellige handelspolitiske virkemidler.

Laksesaken med EU har en rekke prinsipielle sider. Norske myndigheter har hatt en krystallklar holdning til handelstiltakene fra EU - de er ikke berettiget verken i forhold til hva som faktisk har funnet sted eller i forhold til WTOs
90 regelverk. Næringspolitisk sett er det uakseptabelt at EU nå i over 15 år på denne måten har forsøkt å begrense utviklingen av en robust og konkurransedyktig næring. Handelspolitisk sett er det uakseptabelt at EU iverksetter handelsbegrensende tiltak uten å tilfredsstille kravene under WTOs regelverk.

95

Regjeringen har vurdert saken nøye, og er klar til å åpne en tvisteløsningssak mot EU i WTO på grunnlag av de endelige anti-dumpingtiltakene som ble innført den 21. januar. Tvisteløsning i WTO er i realiteten det eneste
100 gjenstående virkemidlet som ikke har vært benyttet i anti-dumpingsaken.

Statsministeren møtte i går Europakommisjonens president Barroso. Jens Stoltenberg sa da at regjeringen nå er beredt til å ta laksesaken inn for WTO. På
105 grunnlag av nye signaler fra EU, sa han at de innen midten av februar må

komme med eventuelle nye, konkrete forslag om en akseptabel alternativ løsning. Hvis ikke, vil vi ta de nødvendige prosess-skritt overfor WTO i Genève. Jeg vil mane forsamlingen til forsiktighet når det gjelder forventninger til at saken nå, "fem over tolv", kan få et mulig nytt, positivt utfall!

Vi må selvsagt også være realistiske i forhold til utfallet av en WTO-sak. Regjeringen mener at det finnes et godt grunnlag for å gå til sak. På den annen side er det ingen gitt å garantere et bestemt utfall i en slik tvist. En seier betyr f.eks. ikke nødvendigvis at tiltakene faller bort over natten.

Selv om vi ikke kan gi noen garantier for utfallet av en WTO-sak, vil en slik prosess være svært viktig for Norges handels- og næringspolitiske interesser. Norge er, som et lite land, avhengig av at kjøreregler for internasjonal handel overholdes og praktiseres på en klar og forutsigbar måte. For fiskeri- og havbruksnæringen vil dette derfor representere et veiskille i en sak som har sin forhistorie i 15 års forutgående handelstiltak fra EU.

En tvisteløsningssak i WTO vil ta tid. Normalt tar en panelsak, inkludert en anke, omtrent 1 ½ år, men det kan også gå noe lengre tid enn dette. Det kan bli tøffe tak mens tvisteløsningssaken pågår. Næringen må derfor ha is i magen og vilje til å stå ut løpet sammen med myndighetene. En WTO-sak vil stille helt spesielle krav til "tett og god dialog". Næringsorganisasjonenes klare tilrådning om å ta saken til WTO, forplikter. Jeg forutsetter at alliansen mellom regjeringen og næringen gjelder helt til vi er i mål!

Mattrygghetssakene omkring norsk laks opptar oss alle for tiden. Medier, hovedsakelig i Norge, men også internasjonalt har løftet disse sakene høyt opp i vår bevissthet.

La meg begynne med å igjen understreke at norsk oppdrettslaks er trygg og sunn mat! Dette sier både Mattilsynet, vitenskapskomiteen for mattrygghet og NIFES. Det norske kontrollsystemet for oppdrettsfisk er godt, og nyter stor tillit i markedene. Norsk laks og ørret møter imidlertid hard internasjonal konkurranse. Når nye saker aktualiseres, må vi arbeide aktivt og søke løsninger ut fra det den enkelte sak gjelder. Vi arbeider hele tiden med å bringe til veie relevant, nøytral og uavhengig kunnskap til forbrukerne om trygg og sunn sjømat. Samtidig må vi kunne forlange at de som står bak fremsatte påstander også følger samme grunnleggende krav til etterrettelighet. Men selv om vi mener

at vi har rett, så må vi ta på alvor kunder som mener noe annet, og svare på de spørsmål kundene stiller.

150 Jeg vil derfor invitere næringen til dialog om hvordan vi kan sikre laksens gode navn og rykte i framtida.

Vi har i løpet av forholdsvis kort tid blitt konfrontert med forskjellige saker. I USA ble det i fjor høst publisert en ny artikkel om innholdet av dioksin i oppdrettslaks. Etter at det ble advart mot å spise oppdrettslaks i USA, verserte
155 enkelte deler av artikkelen i norske media for noen uker siden. Artikkelen kommer fra samme forskergruppe og med samme resultater som den omstridte "Science-artikkelen" fra januar 2004. Artikkelen er i ettertid kritisert av internasjonale organisasjoner som WHO/FAO.

160 Den mest alvorlige hendelsen på dette området var likevel at russiske myndigheter tidlig i desember i fjor opplyste at det var funnet uakseptable nivåer av kadmium og bly i norsk oppdrettslaks, noe som resulterte i et generelt importforbud mot norsk fersk fisk med virkning fra 1. januar. Dette er selvsagt en svært alvorlig situasjon for laksenæringa, for arbeidstakerne og for norske
165 eksportinteresser.

Derfor er denne saka meget høyt prioritert i FKD, i Mattilsynet og ved den Norske ambassaden i Moskva. Det har vært svært viktig for oss å tilnærme oss saka på en måte som gjør at situasjonen løser seg, og ikke låser seg. Mattilsynet
170 har utarbeidet en tiltaksplan for å gjenoppta eksporten av norsk fersk laks, oversatt relevant norsk regelverk på området, og invitert det russiske veterinærtilsynet til Norge for at de selv kan besøke norske oppdrettsanlegg og for å bli kjent med vårt kontrollregime.

175 Det som nå skjer videre er at den russiske veterinærtjenesten denne uka vil gi sin reaksjon på tiltaksplanen som Mattilsynet har foreslått.

I månedsskiftet vil en norsk/russisk arbeidsgruppe møtes i Norge i januar/februar for å diskutere felles spørsmål i forhold til mattrygghet. Det
180 arbeides nå med å avklare tidspunkt for dette møtet. Lederen for den russiske veterinærtjenesten er dessuten invitert til Norge for samtaler våren 2006

Rett før nyttår henvendte jeg meg til den russiske landbruks- og

185 fiskeriministeren for å påpeke alvoret i saka for norsk laksenæring. Jeg vil følge opp saka overfor min russiske kollega når jeg møter han i Moskva 13. februar.

Utenriksministeren skal møte sin russiske kollega i Moskva 17. februar.

190 Jeg tror og håper at den innsatsen som er lagt ned og som legges ned fra norske myndigheter, skal bidra til at saka løses og at importstoppen opphører så raskt som mulig, men jeg tør ikke spå når dette skjer.

Er det noe vi kan være helt sikre på, så er det at saker om mattrygghet, gamle
195 som nye, vil komme opp igjen og igjen. Temaet har stadig større oppmerksomhet hos forbrukerne. Vi, dvs. både myndighetene og næringa - hver på sin måte og ut fra sine roller - må alltid være beredt på å håndtere dem. Politisk nivå, relevante fagmyndigheter, forskningsmiljøer, og ikke minst næringa selv har ulike roller for å ivareta omdømmet til norsk laks på best mulig
200 måte. . Det er flere hundre eksportører av norsk laks, men ute i markedene blir norsk laks oppfattet som et produkt. Dette stiller næringen overfor store utfordringer i forhold til kommunikasjon og koordinering. Hvordan skal for eksempel næringen håndtere enkeltaktører som kan sette en hel industri i vanry og skape store markedsproblemer?

205 Når det gjelder miljøeffekter og bærekraft, anser jeg det som særdeles viktig at antallet rømt oppdrettsfisk kan holdes på et absolutt minimum. I 2005 og hittil i januar har vi opplevd flere større havarier. På denne bakgrunn vil jeg understreke følgende:

210 Rømming må tas på alvor. Enhver rømt oppdrettsfisk er én for mye!

Siste ukes rømminger er uheldig og beklagelige.

215 Nytek-regelverket er iverksatt for alle anlegg fra 1.1.2006, dvs. at alle oppdrettsanlegg p.t. enten skal være av sertifisert standard eller ha dugelighetsbevis.

Jeg er orientert om at det er kommet en del "siste-liten-søknader" til
220 Fiskeridirektoratet om dispensjon og/eller fristutsettelse. Fiskeridirektoratet skal behandle slike søknader strengt, og det vil også departementet gjøre ved behandlingen av evt. klagesaker.

225 Mitt råd til næringa blir derfor sørg for at anleggene snarest er i samsvar med NYTEK-forskriften - ikke bruk tida unødvendig på søknader og klager som gjelder dispensasjon.

Norsk laks markedsføres som fisk fra de rene, kalde og klare farevann i nord.
230 Vårt regelverk for oppdrett av laks stiller høye krav til miljø, fiskehelse og mattrygghet. Dette er krav som gjør at vi er i forkant av utviklingen og kravene som forbrukeren stiller. Mer kan gjøres - og arbeidet med kvalitetsstander og merkeordninger, som for eksempel kvalitetsstandarden SKREI som er innført foran årets sesong, kan være en vei å gå. For å kunne markedsføre sjømat under
235 slike standarder, må de ha en kvalitet og oppfylle krav som er høyere en normal standard.

Norge eksporterer omtrent 95 % av sin fiskefangst og oppdrettsproduksjon. Det gjør at vi må ha blikket festet mot de internasjonale markedene og den
240 internasjonale utviklingen. Men for at vi skal være i elitedivisjonen ute, må vi være i elitedivisjonen hjemme.

Interessemotsetningene florerer. Jeg trenger i denne sammenheng bare å nevne stikkord som arealkonflikter, rømming og genetisk forurensning" og sist men
245 ikke minst; kadmium, bly og nitritt. Havbruksnæringen må i tillegg til den generelle næringspolitikken, også forholde seg til mer spesifikke reguleringer og rammer, som miljøhensyn, fiskehelse og fiskevelferd og spørsmålet om trygg og sunn sjømat.

250 Bedriftsøkonomisk lønnsomhet og gode konkurransevilkår er grunnleggende betingelser for at havbruksnæringa skal kunne bidra med arbeidsplasser og verdiskaping langs kysten. Men også andre hensyn må ivaretas når rammebetingelsene for havbruksnæringa skal gis.

255 Regjeringen har allerede gjennomført tiltak knyttet til eierskap som vil gi oss bedre kontroll med utviklingen i eierstrukturen innen lakse- og ørretoppdrett. De nye endringene innebærer at det øvre taket på eierskap er senket fra 35 % til 25 % av samlet konsesjonsbiomasse. I alle tilfeller der man ønsker å erverve eierandeler utover 15 % må Fiskeri- og kystdepartementet søkes om tillatelse. Jeg
260 mener at vi med dette grepet har gitt myndighetene bedre kontroll med endringer som medfører store eierkonsentrasjoner som kan virke

265 konkurransebegrensende, eller kan medføre etableringsbarrierer for små og mellomstore selskap. Samtidig tar vi hensyn til næringens behov for omstilling og konkurransekraft. I dag har det største selskapet ca. 13 % av konsesjonsbiomassen. Endringene vil derfor ikke ha noen praktisk betydning for enkeltsselskaper slik situasjonen er i dag.

270 Regjeringa ønsker å føre en aktiv havbrukspolitikk, og Soria Moria- erklæringa slår fast at regjeringa vil:

- Legge til rette for å få ungdom til å søke fag innen fiskeri og havbruk.
- 275 - Åpning for større risikoavlastning ved utvikling og introduksjon av nye arter gjennom Innovasjon Norge.
- Opprette et eget statlig investeringsfond for marin sektor som skal kunne gå inn med eierinteresser i oppdrett og i foredling av marine produkter
- 280 - Ha økt marin forskningsinnsats og styrking av marint innovasjonsprogram
- At evt. nye (lakse-) konsesjoner bør ha som mål å styrke små og mellomstore aktører
- 285 - Flytte fordeling av nye laksekonsesjoner til regionalt folkevalgt nivå samt vurdere hvorvidt konsesjonsavgiften skal tilfalle kommuner som stiller arealer til disposisjon for nye konsesjoner

290 Regjeringen vil gjennomgå konkurranseforholdene i havbruksnæringen. Konkurranseskraften til norsk oppdrettsnæring avhenger av mange ulike faktorer. I en slik vurdering inngår blant annet spørsmål knyttet til tilgangen på kystsonereale. i tillegg til regjeringens målsettinger slik de er formulert i Soria Moria.

295 Jeg ser pr. i dag ikke behov for å iverksette større, nye utrednings- eller utvalgsarbeid.

300 Gjennomgangen vil skje i regi av Fiskeri- og kystdepartementet, i samråd med næringen, det regionale folkevalgte nivå, forsknings- og andre faglige miljøer, og andre interesserte og berørte.

Bildet er positivt på så mange måter, men også sammensatt. Det er grunn til å glede seg over at næringen har kommet langt, men det gjenstår også flere områder hvor vi har utfordringer. Når jeg snakker om "vi" så betyr det både myndighetene og næringen - hver for oss og hver på vår måte, men også i samarbeid.

Jeg gleder meg til å samarbeide med dere.

Tusen takk for oppmerksomheten.

Kilde

<http://arbeiderpartiet.no/print.gan?id=52757&subid=0&printFriendly=yes>

Emner

Foredrag, Innenriks, Miljø

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/regjeringens-havbrukspolitikk>